

Pretului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisu cu post'a in
lăintrulu monarchiei pe 1 anu
întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In străinatate pe 1 anu 10 fl. séu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la a dou'a si
a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste
aceea 30 cr. de timbru la tesan-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
in modulu celu mai usioru prin
asemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redactiu-
nea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 97.

— Sibiu, Mercuri 8/20 Decembre. —

1882.

Cestiunea Ciangailoru cestiune politica de prim'a ordine.

Bine'i este guvernului Romaniei, dara multu mai bine moldoveniloru și mai virtosu barbatiloru de statu din Moldov'a, cu onor. domnu Mich. Cogalniceanu in frunte. Asia le trebuie. Se pare că dumnealoru in miiduculu altoru afaceri de statu uitasera cu totulu, că in anii 1853 et 4 consulatele și starostiile „Kesaru-Kraiesci“ avusera ordinu mai înaltu, că se conscrie pe toti suditii „Kesaru-Kraiesci“ din tóta Moldov'a și Munteni'a și aflasere preste 400,000 (patru sute de mii) suditi, care cifra se trecu într'unu lungu memorandum diplomaticu, destinatu a se comunica conferentiei europene ce fusese deschisa in 1854 la Vien'a, apoi congressului dela Paris, cu scopu de a miiduc loci anexarea.

Astadi acelasu jocu se innoi in diet'a Ungariei, numai sub alta firma: A Ciangailoru din Moldov'a. „250,000 de magiari, ba nu, ci mai toti locuitorii Moldovei sunt magiari, inse partea cea mai mare a loru valachisati! Se cere deci in casulu celu mai reu transportarea din Moldov'a a locuitoriloru remasi magiari, dandu-se pentru ei in schimbu romani, precum ai da totu in schimbu oi pentru capre, muli pentru magari, boi pentru cai, sau ori-ce altu marfa, éra in casulu celu mai bunu remagiarisarea moldoveniloru cu atátu mai virtosu, că Basarabi'a și Moldov'a fusese dominata odinóra de Hunii lui Atila, ai caroru descendenti sunt si ciangaii, éra mai tardiu locuita de magiari și dominata de regii Ungariei. Acésta este parol'a de di si in sensulu acesteia agitatieuna incinsa din dieta s'a intinsu acuma in totu coprinsulu Ungariei. Diariile luca cu putere de vaporu, conferentie se tînu in diverse locuri si se facu barbatesce colecte de bani pentru eminentele scopu nationale magiaru. A remagiarisa pe locuitorii Moldovei se pôte numai apelandu la „dreptulu istoricu și anexarei Moldovea.“

Bucurati-ve si ve veseliti voi romani ardeleni și ungheni, că Dacoromani'a vóstra se face, firesce in sensulu predisu înainte cu aprópe 35 de ani, in brosiur'a publicata la Sibiu de către Daniel Roth sub ochii guvernului de atunci*).

Astadi inse a esitu unu altu profetu mai mare decâtu Daniel Roth si mai pre susu decâtu toti profetii căti s'au nascutu vreodata si au cutrieratu vastele deserte ale Ungariei. De acesta se ascultati voi toti magiari valachisati prin barbari, la acesta se ve supuneti dvóstra toti barbati de statu ai Valachiei, precum s'au supusu si ministrii Ungariei, că-ci dóra nu veti cutédia se ve tîneti mai intieplepti decâtu acestia.

Profetulu la care aveti se ve inchinati toti si se'i esiti înainte cu frundiariu verde, se chiama Michaiu László, si coranulu seu e de 85 pag.; éra noi ne tînemu de datoriu patriotica a ve comunica incai principalele doctrine ale lui, că se le invetiati, se le intipariti in minte si in ánim'a dvóstra si clerulu întregu din Vaticanu cu Pontificiele in frunte, uniculu bine facatoriu și salvatoriu de perire sigura a rassei magiare, prin regii dati ei dela Rom'a in decursulu secoliloru.

Cartea lui M. László scrisa către ungheni sta din 3 parti: In partea 1 are a face numai cu secuii din Bucovin'a, in favórea carora se facu, precum vedieramu din 7 Decembre a. c. apelu dela imperatul Austriei la regele Ungariei. In partea 2

*) Titulu ei este: Von der Union und nebenbei ein Wort über eine mögliche dako-romanische Monarchie unter Oesterreichs Krone. Geschrieben in Mai 1848. Martin v. Hochmeister'sche Buchhandlung (Theodor Steinhausen). Formatu 8-vo 47 pag. Acelu Roth apoi sub absolutismu a trecut la Jasi (1852?), unde fusese aplicatu la spitalu cá medicu secundariu, că-ci elu invetiase si medicin'a la München, unde fusese si Mentoru alu unor fii de boieriu moldovanu.

se face excursiune istorica, dara plina de fantasii, fabule, chiaru minciuni pipaite și invederate și calumnii sfruntate despre starea unghuriloru Ciangai din Moldov'a sab romani. In partea 3 sunt tavaliti prin tóte noróiele atátu preotii rom. catolici trimisi de sute de ani dela Rom'a până in timpulu presentu, cătu si boierii vechi ai tieriei, guvernulu, administratiune, justiti'a și natiunea romanésca intréga, inferandu-o cá pe cea mai de nimicu din tóte popórale Europei. Analis'a ce vomu face in Nrii urmatori, ne va da probele ulterióre despre o vrasmasia mai multu decâtu paganésca manifestata in acelu memoriu alu lui M. László, imbraiosiatu cu tóta caldur'a de către publiculu unghurescu, destinatu a se publica și nemtiesce spre a infera in cercuri și mai largi pe romani și guvernulu loru.

(Va urmá.)

Lugosiu, 15/3 Dec. 1882.

Dio'a de eri (14/2 Dec.) va fi pururea memorabila in analele comitatului Carasiu-Severinu. Dupa 15—16 ani abia acum le succese romaniloru se'si aléga vice-comite din sinulu loru.

Inca înainte cu 5—6 septemani s'au pornitu agitatiunile prin organulu oficiosu „Krássó-Szörényi Lapok“ pentru presiedintele dela sedri'a orfanala de aici Emericu de Jakabffy, unu barbatu cu cualificatiune și talente indestulítóre, elu inse abia înainte cu vreo cincini ani a pásitu in viéti'a publica, servindu comitatului mai ántaiu cá v.-notariu, apoi cá presiedinte la sedri'a orfanala. Nu a fostu numeru din fói'a oficiósa de atunci incóce, in care meritele lui Jakabffy se nu fia fostu inaltiate până la ceriu, atátu cele personali, cătu si familiari, punendu-se mai mare pondu pe ceste din urma. Acésta a pusu pe boierii nostrii (cari pe aici se numescu pe turcesce spahii) in miscare, si sprijiniti de organele oficióse, densii erau securi, că le va succede se invinga pe ori-ce candidatulu alu partidei romanesci si se ridice pe colegulu loru la celu mai insemnatu postu din comitatu.

Pána pe la 10—11 Dec. nu éra nici-unu contra-candidatu; boierii et Comp. erau linisciti in convictiunea succesului.

Dara nici romanii nu dormiau. Sciindu că cu unu candidatulu cu programa puru romanésca nu voru poté reusi, convinsi apoi si de aceea, că nici cá voru poté aflá barbatu mai harnicu, mai meritatu cá protonotariulu Leontinu Simonescu, care de o multime de ani e factorulu principalu in conducerea comitatului nostru, s'au decisu cá se'lu sprijinésca din tóte poterile, éra densulu si-a pusu candidatur'a totu cu program'a asia numita „liberala“ pentru postululu de vice-comite.

Acésta ii aduse pe puternicii dilei in cornu de capra. Recunoscú si ei talentele și meritele nedisputabili ale noului candidatulu, dara in vanu, că nu potu renuntiá la fumurile loru, ci tînedu adunari preste adunari se decidu se tîna „in solidum“ cu candidatulu loru de mai înainte si pe Leontinu Simonescu nici nu'lu recunoscú de candidatulu partidei „liberale.“

Vine dio'a alegerei; puternicii dilei până in momentele din urma se credu invingatori, că-ci se basau pe jidovime, pe amplotatii din centru si din comitatu si se intielege pe boierii (spahii) si virilistii magiari si germani. Resultatulu urnei inse ii desamagi. Jidovimea le-a fostu credintiósa, din amplotatii din centru, din solgairai si din notari abia vreo 15—18 insi au avutu curagiulu se votodie pentru Simonescu, éra din virilistii germani vreo câteva s'au tinutu passivi. Numerandu-se voturile ése cá la virilistii au votatu 116 insi, din cari 44 pe Simonescu, 72 pe Jakabffy; éra la membrii alesi au votatu 195, din cari 113 pe Simonescu si 82 pe Jakabffy, si asia Leontinu Simonescu se dechiará de alesu cu majoritate de trei voturi de

vice-comite alu Carasiu-Severinului. Bucuri'a, in sufletirea generala, ce a eruptu la publicarea resultatului, a simtit'o si o cunósce numai acela, ce a avutu fericirea de a luá insusi parte.

Lupt'a a fostu grea, dara gloriósa! Eroii dilei au fostu fara indoiéla bravii granitieri din Severinu veniti in numeru de o suta se resplatésca meritulu, harnici'a, se sprijinésca pe fiulu poporului contra mai puçinu meritatulu fiu alu aristocratiei. Nu mai puçina lauda merita si clerulu de ambele confessiuni in frunte cu arhieriei dela Lugosiu și Caransebesiu; asemenea si cei 2 pretori (szolgabiro), vreo câteva notari (intre ei si vreo cincini neromani) si puçinii oficianti din centru, cari in contra svaturiloru, sau mai bine porunciloru celoru mai mari, au cutediatu se'si arunce votulu, fara a gândi la urmari, in urn'a protonotariului. Lauda in fine toturor romaniloru, cari uitandu ostenelele si spesele au alergatu se contribue cu votulu loru la resultatulu stralucitu alu acestei dile maretie. Au fostu si vreo dóuedieci de romani parte dependenti, parte independenti, cari s'au aruncatu in taber'a contraria; dara ce a fostu, damu uitarei si strigamu inca odata:

Se traiésca Leontinu Simonescu vice-comite alu Carasiu-Severinului! se traiésca si bravii lui alegatori!*)

—rgp—

Responsu la 14 domni și 1 dómna in caus'a infiintárei unui diariu cotidianu romanescu dincóce de munti.

Dorinti'a DVóstra este prea legitima, sustinuta si de altii; aceea este nu numai repetita mai ade-seori, dara s'au si facutu in acesti patru ani din urma incercari fórté serióse la câteva locuri de a se si realizá:

Pe langa acésta dorintia, patru insi dintre DV. voiescu si óresi-cum pretindu se li se arate, pentru

*) Publiculu celu mai luminatu alu celoru mai multe staturi europene nu pôte se intielega nimicu din luptele electorali de natur'a acestei din Lugosiu; nu pôte mai virtosu din dóue cause, ántaiu cá-ci alegeri de acestea municipali sunt unu restu alu institutiuniloru politice remase din evulu mediú, alu doilea, cá in alte tieri alegerile municipali potu se aiba ori-ce alta insemnatate, politica, sociala, economica, pe alocurea si confessionala, numai de nationalitate genetica n.u. Numai Ungariei dualistice moderne, Galitiei, Bohemiei si inca la unele mici provincii austriace le fu rezervata trist'a rola de a luptá in alegeri pe terenulu nationalitatii genetice. Din toti inse, magiarii si magiaronii isi facu de capu cu desperat'a loru pretensiune, cá tóte functiunile de ori-ce resortu se le impartia numai la ómeni din cet'a loru. Casulu dela Lugosiu dá proba nóua si invederata despre adevérule assertiunei nóstre. Curatu se constata acestu lucru si prin oficiosulu „P. Lloyd“ in doi Nri. Lui L. Simonescu care servese atáti ani cu diligéncia, credintia si lealitate, nu'i aflara nici-unu altu defectu, decâtu cá este romanu si cá'lu chiama asia cum ilu chiama. Indesiertu a declarat in audiulu lumei, cá elu nu tîne nici la memorandumulu dela Sibiu, nici la vreo alta partida politica nationala, ci puru si simplu la asia numit'a partida liberala, din care a esitu ministeriulu actualu, si cá elu are singur'a missiune se 'si védia de serviciulu seu cu legile tieriei de inaintea sa; tóte indesiertu, cá-ci omulu guvernului Joanu Asboth spuse limpede, cá loru nu le trebuie functionariu romanu, si atáta totu; éra „P. Napló“ avú impertinenti'a cá se amerintie pe episcopulu Victoru cu sórtea mitropolitulu Sembratovicz. Si apoi inca totu se mai afla romani nauci, cari credu in o impaciere sincera?

Este prea adevératu, cá ei au o miriada de candidati semidocti si golani, in cátu pentru fiacare postu vacantu se ajungu câte 30 până la 100 de insi; óre inse până candu nationalitatile si anume romanii se'i tîna pe toti aceia in spinarea loru, se'i ingrasie din sudórea loru cea mai crunta, éra pe fiiu loru dati la scóle, esiti cu absolutorie si diplome in regula, se'i védia luandu lumea in capu, trecéndu in Romani'a si chiaru in Russi'a? Pána candu acésta góna selbatica asupra elementulu romanescu, asupra numelui si a limbei nóstre? De altumentrea asia le-a trebuitu până acum la atátea gure fripte romanesci din comitatele Banatului si din altele, pe unde au crediutu, cá cu umiliri si caciulituri, cu tacere si asteptare până la finea vécului voru scóte ceva la cale.

Red.

ce nu se nasce odata unu diariu cotidianu undeva, căci precum credu ddloru, acela ar fi sustinutu de cătra publiculu romanescu multu mai bine decâtu sunt sustinute cele de astadi. Preste acésta noi cunoschemu din mai multe conversatiuni private, uneori fórte ferbinti, că se mai afla si altii multi, cari mergu până a'si exagerá pretensiunea lor, cá si cum prea puçinii publicisti pe cari 'i avemu in aceste doué tieri, aru fi datori cuiva unu diariu cotidianu.

Asia stá cestiunea in ochii acelor bravi romani si romane, carii ceru progresu rapede, multiplu, insufiatoriu de respectu, prin urmare si organe de publicitate cotidiana. Se vedemu inse ce respundu editorii si redactorii practici din tóte tierile si dela tóte nationalitatile la dorintie legitime.

Ei respundu cu cifre rotunde, fórte sigure, dara totu atáta de cerbicóse, care nu voru se se misce din loculu ce ocupa. Unu exemplu concretu remasu pe aici din a. 1879 ne va dá unu respunsu scurtu destulu, pentru-că se nu trebuésca a intinde vorba multa.

Unu diariu micu numai pe charteia de marime Nr. 6 sau si Nr. 7 precum esu aceste trei politice transilvane, cá se póta esí regulatu de câte 6 ori pe septemana, sau de 300 de ori pe anu, are se coste celu mai puçinu 30,000 fl. v. a. Cá se scoti acea suma, se ceru 2000 abonati siguri. Pentru-ce atátia? Éca de ce.

Mai ántaiu are se depuna la statu cautiune in bani numerati v. a. fl. 5000, sau in efecte de statu circa 6000 fl., éra in capital'a tierii 10.000 fl. v. a.*) Dupa aceea

Fiacare Nr. charteia si tipariu are se coste 35 fl., prin urmare 300 Nri pe 1 anu	fl. 10,500
Porto postei de fiacare Nr. unu cr. in strainatate 2 cri, unii cu altii 22 fl. pe 300 Nri in 600,000 ex.	" 6,600
Porto la corespondentie câte 5—15 cri si la diarie din tieri straine	" 400
Diarie straine mari, care nu se dau in schimbu si porto duplu la ele	fl. 200
Porto preste totu anulu la telegrame dela locuri centrali, si honorariu corespondentiloru	" 340
Avutirea bibliotecii cu carti specialii necesarii	" 100
Localu pentru redactiune, luminatu, incalditu, servitiu	" 460
Honorariulu redactorului primariu responsabilu pe anu celu puçinu	" 3,000*)
Doi colaboratori câte 1500 fl.	" 3,000
Unu practicantu câte 50 fl. pe luna si quartiru	" 720
Unu corectoru dtto	" 720
Contributiunile dírecte si municipali, dupa profesiune si venitu	" 160
Restulu la fondulu de reserva	" 4,000
Sum'a	fl. 30,000

Acelea 4000 fl. se potu considerá cá venitu curatu, carele inse ar trebui se remana neatinsu pe o seria de ani, din cause invederate. Se intelege de sine, cá in starea de astadi a lucrurilor colórea acelu diariu cotidianu va trebui se fia de opositiune fórte decisa, prin urmare totudeauna in periculu de a i se face processe de pressa, a fi condamnatu, a i se rupe mereu din cautiune, prin urmare a o íntregí cu alti bani. Alta causa este, cá la abonamente de diarie domnesce de regula o mare nestabilitate, cá si buna-óra la productele din agricultura, dupa ani bunisiori urmédia ani cá vacile macre din visulu lui Josifu. In casuri de acelea daca nu vei avea de unde se implinesci deficitu, o pati precum au patit'o altii multi, te trediesci cu câte o dauna de mai multe mii, faci póte si falimentu, dupa-ce te-ai facutu de ura cu totu soiulu de ómeni.

La o íntreprindere cá acésta una din dóue: Sau se garantiedie cineva celu puçinu pe trei ani inainte câte 26000 fl. pe anu, sau unu numeru de 2000 abonati cu câte 15 fl. Se si afle unu personalu nu numai cu multa sciintia si cunoscentia de limbi, ci si de convictiuni tari; se aiba si aceea ce se numesce vena politica.

*) Daca unu diariu politicu ese numai odata sau de dóue ori in septemana, atunci i se face gratia cá se puna numai cautiunea $\frac{1}{2}$.

**) Unulu dintre redactorii germani din Sibiiu are 4,000 fl. precum si colaboratori fórte bravi. La diariele cele mari din capitale redactorii „en chef“ au plati până la 8—10—12 mii fl., cum si parte la castigulu curatu, totuodata câte 9—10 până la 30 de colaboratori; localele lor de redactiune cá ale ministriloru statului. Asia este press'a européana.

Sub aceste conditiuni poteti incepe si continuá fara frica de blamagiu.

In cátu pentru numerulu abonatorilor de 2—3 si 4 mii, pe aceia ii veti avea numai sub conditiuni cum aru fi urmátóriele: 1) libertate si sfera de activitate politica pentru nationalitatea romanésca in aceste tieri, celu puçinu pe cátu o avuse ea dela 1861 până la 1865; 2) destituirea din functiuni a toturor acelor functionari dela administratiune, cari cutédia a impune comunelor romanesci cu fortia abonarea la diarie de alte limbi si oprescu prenumerarea la diarie romanesci; 3) numirea pe façia a ori-carui arhieru, care aru cutédia se se amestece in diatribes diaristice si se oprésca prin cali clandestine citirea de diarie politice romanesci si se recomande diarie de alte limbi atunci, candu alti arhierii recomanda toema romanesci; 4) parasirea atátoru diarie magiare de prin municipie, care se sustinu numai din fondulu de dispositiune alu ministeriulu de interne, precum a marturisu deunadi si „Ellenzék“, ai carui redactori sunt si deputati, si prin abonatii facuti din porunc'a prefectiloru; 5) indemnarea toturor acelor romani cunoscatóri de carte si avuti, cari nu citescu nimicu in nici-o limba, éra candu li se ofere câte unu diariu sau o carte romanésca, iti respundu cá le este frica se nu'ia la ura prefectulu, vice-prefectulu, pretorulu si cáti toti, éra altii cá se temu de preas. sa, ori de ilustritatea sa; adeverulu inse este, cá ei tirani'a celora o iau numai de pretestu, éra in realitate sunt ómeni avari (sgârciti), le si lipsesce ori-ce simtiu de binele publicu si de solidaritate nationale; apoi 6) literatii nostrii se nu créda, cá personalulu ori-carei redactiuni ar fi atotu-sciutoriu si cá ar fi datori se scia totu ce se íntempla dintru odata intru o suta si o miie de locuri, ci se'si tína si densii de datorintia patriotica a face cunoscute diarielor íntemparile din regiunea lor, demne de publicatu, despre care adeca se póte presupune, cá aru ínteressá incai pe o classe de lectori. A publicá tóte nimicurile locali, precum facu diariele din capitale si din cetati centrali, in diariele nóstre se póte cum se dice, numai cum grano salis. Acelea diarie au câte 20—30 classe de lectori; la noi abia vei aflá siése classe, dintre care abia una isi afla placerea in sciri efemere, in musce cu viétia de o di; de alta parte 7) se se dedea si romanii a vorbí cu publiculu prin anuntiuri, care la alte popóra este unu importantu ramu de industria, fórte folositoriu anuntiatoriloru, publiculu si sustinetoriu de diarie asia, in cátu multe din aceste aru disparea cu totulu, daca nu si-aru coperí spesele din anuntiuri. Nu mai departe, ci chiaru si in Transilvani'a se afla unele diarie magiare si germane, care au câte 2—3 mii fl. venitu curatu numai din anuntiuri, éra cele din capitalele mari ale monarchiei dela 100 până la 200 de mii si mai multu preste anu.

Sub conditiuni cá aceste potu se subsiste la noi si dóue diarie politice cotidiane, éra alaturea cu ele tóte celelalte puçine câte le avemu. Deci acei cari potu si voru se implínésca asemenea conditiuni, n'au se íntardie nici 24 de óre, ci se se apuce de lucru. Red.

Alta voce francesca in cestiunea romana din monarchia austro-unguresca.

Betranulu „Journal de Debats“ a publicatu deunadi din pén'a unui renegatu dela Budapest'a neadeveruri si chiaru infamii supra íntregulu poporu romanescu, fara cá sau renegatulu sau redactiunea se fia vedíutu cu ochii Memorialulu la care se provoca. Trei diarie cotidiane din Bucuresci ii detersa apoi lectiunea ce i se cuvenia.

Cu totulu alt'a fu dupa aceea in acésta cauza nationala tínut'a unui altu diariu mare din capital'a Franceii, adeca: „Le Bien public de Paris“, carele in Nr. seu de luni 11 Decembre a. c.: consacrà primulu seu titlatu „Roumains et Magyars“ in trei semicolóne numai causei acesteia, inse asia, cá publicistulu a cititu mai ántaiu íntregu memorialulu conferentiei din 1881, apoi facédu unu estrasu precisu, buna-óra cá si federalistulu „Vaterland“ din Vien'a, urmari mai preste totu punctele programei si argumentele relative la ea, cu reflexiunile sale binevoitorie. Se pare inse cá acestu publicistu francesu i'si luase ostentel'a de a face de mai inainte cunoscentia mai de aprópe si cu istoria Ungariei si a Transilvaniei. Numai asia se potu esplica unele enuntiatiuni atátu de categorice, precum se vedu in acelu articlu. Daparte de a scrie in spiritu hostile in contra magiariloru, auctorulu dá politiciloru unguri numai o lectiune aspra, meritata de multu, spunédu-le curatu cá, ei magiarii, cu portarea loru cătra romani lucra

de a dreptulu, sau pe mán'a potentei Germanii, sau chiaru pe mán'a Rusiei, de care se temu si pe care o urescu cumplitu; prin urmare cá ei vóindu a desnacionalisa pe romani si ale extermina limb'a, isi prepara chiaru siesi unu viitoriu fórte fatalu.

Dupa unu studiu destulu de aprofundatu, in care 'i scapá din péna numai o eróre in cifre, éta ce constata publicistulu francesu despre poporulu romanescu locuitoriu in tieri de ale monarchiei austro-unguresci:

Acestu poporu se póte numera de siguru, intre popórale desmostenite. Poporatiune latina, cea mai vechia locuitoria pe unu teritoriu vastu, situatiunea sa politica semena si astadi cu cea din secolii trecuti, de candu cu complotulu politicu numitu Unio trium nationum, plasmuitu de a dreptulu cu scopu de a nimici pe romani. Publicistulu afla, cá este unu studiu curiosu, ce póte face ori-cine asupra neauditelor vexatiuni suferite de romani chiaru si in acésta epoca, pe candu ideile de umanitate, de tolerantia si de civilisatiune incepu a se latí in tóta Europ'a. Acea opresiune a facutu pe romani cá se'si pérda mai de multiori patientia si se recurga la revolta, dara totudeauna in vanu, cáci dreptulu totudeauna fu sugrumatu prin fortia (La force a toujours primé le droit).

Departe de a se meliorá conditiunea romaniloru din Transilvani'a, ea dela inceputulu acestui secolu deveni totu mai nesuferita (devint encore plus intolérable); asierbirea isi schimbá numai form'a si luá unu altu caracteru. Burgesimea si aristocrati'a magiara decisa a magiarisá totulu, se aruncara mai virtosu asupra romaniloru. Acestea incercari inse, de si sistematice, „Le Bien public“ le declara de utopii nici-odata realizabili in dilele nóstre, cá nici-o fortia nu e in stare a desnacionalisá pe unu poporu si a'lu pface in altulu, de care este separatu intru tóte, in origine, in datine, in limba, in religiune; dara ceea ce este si mai multu pentru romani, e consciintia de sinesi, cá ei sunt o extractiune latina, éra acestu sentimentu e transmisu la ei prin tóte generatiunile si cu atátu mai desvoltatu dela finea véculu alu 18-lea. Cu tóte aceste publicistulu francesu ii vine a se minuná de acea resistentia desperata, opusa de cătra romani la tóte incercarile de magiarisare, alu caroru obiectu au fostu ei.

Mai departe dice, cá nici-o natiune n'au abusatú mai multu de avantajulu positiunei sale spre a face reu la alta natiune, pe cátu au facutu ungurii cu scopu de a stricá romaniloru.***) Ací apoi francesulu admira si perseverantia magiariloru; venindu apoi la a. 1848 se mira de altuceva: cá magiarii au aplicatu aceleasi arme la subjugarea romaniloru, de care s'au folositu ei spre a'si apará libertatea de austriaci. Francesulu afla acésta lupta pe atátu de bizara (neusitata), pe cátu si inversiunata (acharnée), precum si este in adeveru, intru tóta poterea cuventulu. Vine apoi la an. 1866, in care dice cá magiarii s'au sciutu folosí fórte bine de evenimentu; indata apoi le ímputa greu fusiunea Transilvaniei si cu atátu mai aspru ii mustra, cá n'au íncetatu nici-odata a falsificá, a ínsielá opiniunea publica prin informatiuni eronate in press'a européana, dându-se de liberali, precum ei nu sunt nicidecum.

De ací incolo „Bien public“ numera pe largu tóte gravaminele coprinse in memorialu, comunica punctele programei, le face analis'a, reflecta pe publiculu europénu, cá se nu mai sufere a fi dusu in eróre prin informatiunile false ale magiariloru; declara totuodata, cá este de mare urgentia, cá Europ'a se ajunga odata a cunosce starea lucruriloru din Ungari'a si Transilvani'a si anume cestiunea romanésca asia cum este ea, in realitatea sa; in fine mai adressandu-se odata cătra magiari, ii reflecta la mai multe ímpregiurari, pe care densii nu le voru potea schimbá nici-odata; in fine ii si mai róga cá se nu dea uitarei, cá romanii dintre Carpati etc. sunt cu totii preste nóue milióne; deci ungurii se nu'si consume poterile loru in acésta lupta (bizara) cu romanii, cercandu a'i nimici, cá nu cumva intr'o di se dea preste ei unu alu treilea cá lotru si se traga folosu din certele si desbinarile loru; de altumentrea se o scia densii, cá intr'unu casu cá acela nici romanii nu voru fi singuri etc.

*) In textu indata la inceputu: „Les Roumains des provinces orientales de l'empire austro-hongrois peuvent certainement compter parmi les déshérités du sort“. Sententia grea, dara prea adeverata.

**) „Aucune nation n'a plus abusé de l'avantage de sa position pour nuir à une autre nation, que n'ont fait les Hongrois pour porter préjudice aux Roumains des provinces austro-magyars.“

Atâta dela noi. Diariele cele mari romanesci voru fi in stare se reproduca articlii de importantia cum este si acesta, intru totu coprinsulu loru.

Romania.

Capitulu V.

Serviciulu militar.

Art. 58. Toti locuitorii tiei cari nu sunt declarati improprii veru unui serviciu militar, precum si cei dispensati conformu art. de mai susu, sunt datori a purta armele in chipulu urmatoru:

- In serviciulu permanentu alu armatei, pe timpu pe 3 ani.
- In serviciulu calarasiloru cu schimbulu, pe timpu de 4 ani.
- In serviciulu dorobantiloru cu schimbulu, pe timpu de 5 ani.
- In reserva acestoru servicii, pâna la versta de 30 ani impliniti.
- In militii, pâna la versta de 36 ani impliniti.
- In gloate, pâna la versta de 40 ani impliniti.

Terminulu de serviciu activu in armata permanenta se reduce la 2 ani si in armata teritoriala la 3 ani pentru toti tinerii din comunele rurale, cari voru dovedi inaintea consiliulu de revisie cã posedu cunoscintiele celor patru clase primare.

Durata serviciulu in fia-care din aceste doue elemente se va socoti cu inceperu dela 1 Februaru alu fia-caru anu.

Astu-felu la 31 Ianuariu, acei cari au implinitu serviciulu de 3, 4 si 5 ani prevediuti mai susu, li se va certifica in livretele loru individuale trecerea in reserva.

Acelora cari au implinitu anii de militii, trecerea in gloate si garda orasienésca.

Si acelora cari au implinitu terminulu de gloate, liberarea loru definitiva.

In timpu de resbelu, trecerile dintr'unu elementu in altulu sunt suspendate pâna la finele ostilitatiloru.

Atâtu rezervele armatei permanente, câtu si acelea ale armatei cu schimbulu se potu concentra pentru instructii, manevre sau mobilisari prin decretu regal.

Militiile voru forma trei chiamari si anume:

- Toti ómeni neinsurati si veduvi fãra copii.
  - Toti cei insurati fãra copii.
  - Toti cei insurati sau veduvi si cu copii.
- In acelasi corpu de militii se afla ómeni de cãte trelele chiamari, inse chiamarea I-iu este basa corpulu.

Art. 60. Ministeriulu de resbelu pôte aproba mutarea ómeniloru din dorobanti cu schimbulu in armata permanenta sau vice-versa, in interessulu serviciulu instructiei si disciplinei, precum si pentru motive de saracia.

In acestu casu, durata noului serviciu activu se calculéda luandu-se dreptu basa raportulu ce esista intre anii de serviciu activu ai armatei permanente si cea cu schimbulu.

Art. 62. Ómenii din serviciulu cu schimbulu, dupa alu 2-lea anu de serviciu se potu casatori, cu indatorire de a insciintiã pe siefulu de corpu.

Ómenii aflati in concediu nelimitatu, ori in reserva din serviciulu permanentu alu armatei, ori cu schimbulu se potu casatori fãra nici o indatorire.

Ómenii lasati in concediu nelimitatu, precum si cei aflati in reserva, cari aru avea 4 copii in viétia, voru fi trecuti de a dreptulu in militii.

Titlulu III.

Despre angajari de buna voia si reangajari.

Capitulu VI.

Despre angajari de buna voia.

Art. 64. Tinerii prevediuti la art. 22 bis. se potu angaja de buna-voia la etatea de 18 ani impliniti, daca satisfacu conditiunile art. 63.

Durata angajamentulu este cea prevediuta la art. 58. Acesti tineri, inse, voru fi trecuti in reserva conformu celor stipulate la art. 22 bis. din legea de fãcia, daca intrunescu conditiunile prevediute de acestu articulu.

(Va urmã.)

Starea fondurilor diecesei romane gr.-catolice a Lugosiului cu finea anului 1881.

In dieces'a romana gr.-cat. a Lugosiului, mai cu séma din anulu 1875 incependu, amesuratu dreptelor dorintie ale clerulu, s'a introdusu regul'a de a se publicã in totu anulu starea fondurilor diecesane, cã asia clerulu se póta fi liniscitu fãcia de administrarea averei diecesane.

Danduni-se ocaziune a cunósce cerculariulu episcopescu din 1882 cu care se publica starea fondurilor numite cu finea a. 1881, cugetamu cã este de interesu comunu cã se cunóschemu din tóte partile forti'a nóstra materiala.*)

Suntemu deplinu convinsi, cã atâtu ven. Capitulu cã administratoru, câtu si preas. sa episcopulu diecesanu cã supraveghiatoriu, isi dau tóta nevointi'a cã averea acésta diecesana intactu se se pastredie, cu acuretate se se administredie, si asia pe langa observarea destinatiunei fondurilor, capitalele acestora dupa potintia se se marésca; — pentru aceea clerulu acelei diecese numai cu adenca multiamita datoesce Capulu diecesei sale.

Candu inse damu espressionu acestei convingeri, fia-ne iertatu cã in interessulu fundatiuniloru si alu clerulu diecesanu se facemu cãte-va observari fãcia de administrarea si respective starea numiteloru fonduri. Se luamu pe rendu.

Trecédu preste puçin'a differentia a restantiloru de camete cu finea anulu 1880, ceea ce cugetamu a fi mai multu eróre de péna ori de tipariu, se incepemu cu Restantie de 2°/_o-ale.

La p. 1. din numitulu cerculariu vedemu, cã dela cleru sub titul'a 2°/_o in an. 1881 s'au incassatu 697 fl. 69 cri, si cã a mai remasu o restantia de 1551 fl. 47¹/₂ cri. Combinandu restanti'a acésta marisióra cu restanti'a 2°/_o din 1880, vomu cunósce cã in decursulu an. 1881 din restantie de 2°/_o s'au incassatu abia numai 39 fl. 68 cri. Standu astfelu lucrulu, ne vine a intrebã, cã ce e caus'a acesteia? candu de o parte scimu cumcã dela bietulu cleru transilvanu acelea 2°/_o se subtragu din ajutoriulu erarialu, éra de alta parte cunóschemu si aceea, cã fãcia de subtragerea restantiloru si a acelor 2°/_o curente dela clerulu banatianu este o ordinatiune ministeriala mai próspeta Dreptu aceea candu vedemu incassata o asia mica suma din restantia, ne vine a crede, cã sau acelea restantie sunt neincassabile, sau cã numit'a ordinatiune ministeriala s'a retrasu, ori cã dóra administratiunea fondurilor nu duce evidéncia, respective nu stã cu energia pentru regulat'a executare a acelei ordinatiuni mai inalte. La tóta intempleru ar fi de doritu, cã acelea restantie de 2°/_o se se aduca in ordine cuvenita, si clerulu dóra mai bine dotatu din partile banatice ori si din partile transilvane singuru se se arete cã'i jace la ânima prosperarea fondurilor sale, depurandu'si restantie sale. Si daca vorbimu de contribuirile 2°/_o-ale clerulu, ar fi bine se scie clerulu, cã óre membrii ven. Capitulu, si mai alesu cei doi mai in urma denumiti, ambii casatoriti, in ce proportiune contribue la fonduri? pentru-cã prin aceea cã s'au facutu membrii acelei Corporatiuni morale, nu si-au castigatu nici-unu privilegiu, de nu cumva ar renuntiã pentru sine, câtu si famili'a loru la favorurile ce intindu fondurile diecesane.

La p. 2. Pentru-cã clerulu se póta cunósce dupa potintia mersulu manipuliunei, ar fi de doritu, cã in viitoriã fãcia de elocarea veniteloru, se se insemne deosebi, cã afara de perceptiunile cameteloru, cãta suma s'a replatitu din capitalie vechi, cã numai asia voru poté scí cei din afara, cã la capitaliele insemnate cu finea anulu, câtu capitalu nou s'a mai adaosu; pe candu la din contra s'ar poté dice spre exemplu cã: „Capitalulu fondulu Viduorfanalu cu finea an. 1881 ar trebui se fia 34293 fl. 29 cri + 4450 fl. (elocate in 1881) = 38743 fl. 29 cri si nu 37245 fl. 28 cri si asia mai departe la celelalte fonduri.

Apoi afara de sumarea pensiuniloru si a stipendieloru ar fi bine cã se se arate, cã ce chiaie se observa la impartirea acelorã? si in pusetiuni distinse se se insemne, cã ce alte erogate s'au mai facutu din numitele fonduri, cã asia clerulu se nu aiba ocaziune de a se caí, cã dóra s'ar face nescari erogate esagerate si pôte necorespondietóre cu chiamarea administratiunei si cu destinatiunea fondurilor numite.

La p. 3. Fãcia de restantie interusuriale de si se dice, si cu adevératu se si cunósce, cã spre exemplu la fondulu rudolfianu remanenti'a interusurieloru e mai puçina decãtu in an 1880, dara e dorerosu a vedé, cã la celelalte fonduri nu numai cã nu s'au micioratu acelea restantie, ci din contra s'au maritu, si inca in proportiune mai mare decãtu in anii de mai inainte.

Noi scimu cã dieces'a Lugosiului are avocatulu seu (?) remuneratu destulu de frumosu, nu numai din cassele bietelor biserice diecesane (?), ci si din cass'a fondurilor. Deci cum pôte lasã administratiunea, cã restantie de camete se se suie in totu anulu cu sume considerabile? Ori nu vede administratiunea fondurilor, cã prin acésta crutiare fondurile, respective dieces'a in totu anulu are unu scadiementu totu mai mare, anume alu percenteloru cadietóre spre exemplu in anulu 1881 dupa 9641 fl. à 6°/_o cu 578 fl. 46 cri?

Dara apoi nu se ia aceea in consideratiune, cã cu câtu lasi pe debitorile, mai alesu pe celu cunoscutu cã morosu, spre a nu solvi cametele la timpulu seu, prin aceea vrendu nevrendu ii promovedi ruina propria a aceluia, cã-ci cu câtu crescú interesele restante, cu atâtu mai cu greu ori nicidecum nu'ti va poté solvi, si in fine se potu periclitã si fondurile, pentru-cã se scie cumcã numai interusuriale restante pe 3 ani se licuidéda cu dreptu de prioritate; si dieu între cei cu 9641 fl. restanti nu puçini voru fi si de aceia, cari nu de pe 3, ci dóra pe mai multi ani sunt in restantia, câtu in casulu favoritoriu este silitu singuru a cere dela debitoru capitalisarea interesseloru.

Convingerea nóstra e aceea, cã atâtu interessulu debitoriloru respectiv, câtu si alu fonduriloru poftesce, cã punendu-se in laturi ori-ce consideratiuni: administratiunea dimpreuna cu fisculu se nu caute numai dupa

*) Tóte cifrele fondurilor diecesei lugosiene publicate in Nr. 96 alu „Obs.“ sunt scóse din cerculariu, si credemu cã lectorulu nu le-a trecut cu vederea.

ale sale, ci dandu esemplu bunu si curatoratorulu bisericescu se fia câtu se pôte de energiosi intru incassarea interusurieloru restante si curente, pentru-cã la din contra din anu in anu se voru inmultí numai procesele si bietii debitoru voru avé se platésca cu pung'a si averea loru numai spele enorme procesuali, si dobénda intre doi litiganti in casulu celu mai bunu va fi unui alu treilea.

Ací este se mai atingemu, cã dupa-ce fondurile din cestiune se suie la sum'a frumósã preste 100 mii, ar fi de doritu cã se se introduca si la administratiunea acelorã acea manipulare favoritióra si debitoriloru, cã acestia se fia indatorati in totu anulu pe langa interusuriu a depurã si cãteva percente din capitalu, spre exemplu 5°/_o cã si la averi orfanale. Acésta ar fi o mare usiorare debitoriloru si unu mare folosu fonduriloru. Ar fi bine cã odata se rumpemu cu modalitatea vechia de manipulare si se ne acomodamu curentelu, dupa cum ceru si interesele fundatiuniloru.

In urma mai o observare generala: Pentru-cã clerulu se cunósca intrég'a stare a fonduriloru, ar fi de doritu, cã pe langa cele pâna ací susceptibile in conspectulu despre starea fonduriloru, se se arate, cã cãta este remanenti'a cassei cu finea anulu?

Cu aceste amu fi gatatu cu modestele observari fãcia de starea actuala a fonduriloru numite. Se reflectamu inse pe scurtu si la viitoriulu numiteloru fonduri, atingédu o dorintia de repetite-ori audita a clerulu din afara fãcia de control'a administratiunei. Si la ce se reduce aceea dorintia? Daca suntemu bine informati, acésta s'ar reduce la instituirea unui exactoratu mixtu, compusu dintre capitulari cu fisculu si pôte si cu alti barbati dintre mireni, si dintre alesii clerulu esternu. Fondurile sunt ale diecesei, si asia doresce cã la control'a administratiunei acelorã clerulu diecesanu inca se fia reprezentatu prin votulu seu.

Din parte-ne dicemu, cã daca mireniloru e dat'a numai a tacé in biserica (?), nimica e mai dreptu decãtu acésta dorintia a clerulu, candu adeca vrei se scii si se cunosci in ce modu se manipuléda si averea sa. Nu dicemu cã o atare dorintia inca se nu aiba contrarii sei, mai alesu dintre aceia cari omnipotenti'a loru nu aru dorí a o impartí si altora, ale caroru argumente ni se pare cã aru sunã cam asia: fundatorele, administratiunea o a concrediutu Capitulu, deci clerulu n'are nici-o tréba acolo. Apoi instituirea unui atare exactoratu mixtu ar involvá in sine neincredere fãcia de Capitulu administratoriu, dara in urma ar dice cã e si superfluu, de-óre ce ratiunile si asia se vededu de cãtra episcopulu diecesanu si de cãtra exactoratul ministeriale, si cã prin unu atare exactoratu numai s'aru mai ingreunã fondurile cu espensele ce aru fi se se dea exactoriloru clerulu chiamati la revisiune.

Se cercamu inse, óre sunt aceste argumente asia de intemeiate pe câtu suna de placutu la urechia.

Fundatiunile sunt facute pentru diecesa, si de si pôte fundatorele fãcia de administratiunea acelorã ar fi facutu ceva dispusetiune speciala, acésta in casulu celu mai bunu a facutu fãcia de fundatiunile sale proprii. Dara, abstragédu dela nescari cestiuni de principii, se nu uitamu, cã si clerulu mai virtosu la doue fonduri e fundatoriu neintreruptu cu cele 2°/_o ale sale.

Presupunerea de neincredere in administratiunea capitalaria prin instituirea de exactoratu mixtu, credemu a nu fire temeinicã, pentru-ca unde administratiunea e regulata, acolo nu'ti pasa se vina o suta de controlori, acestia in urm'a urmeloru prin procedur'a loru mai multu voru atestã zelulu si acuretatea in manipulare, decãtu dóra aru miciorã auctoritatea de administratiune ori regularitate.

Fãcia de revisiunea ratiuniloru de cãtra guvernulu diecesanu, exceptiune onorabila presentelui, avisamu numai la precedentiele bine cunoscuté din dieces'a Oradei si pôte si a Lugosiului intre anii 1870—1873, si acea controla multu isi va perde din valórea sa, mai alesu de voimu a o tiné cã infalibila pentru tóte timpurile.

Si apoi ce se mai dicemu fãcia de revisiunea din partea guvernulu tiei? Ce ilu dóre capulu pe exactoratul ministeriale, numai cifrele se consune; elu nu'si mai bate multu capulu, cã cum si pe ce s'a erogatu ori cum e ascurata averea? E destulu pentru densulu daca din ratiuni cunósce forti'a materiala a diecesei si isi are datele necesarie, cã la timpulu acomodat se te póta combate, ori chiaru in casu de lipsa se scie ce se ia sub grij'a sa parintiésca; exemplu este cu fundatiunea bobiana si altele.

Pentru ingreunarea fonduriloru cu espense credemu cã nu avemu se fimu acum asia crutiatori. Haru Domnulu, avemu forma de sínóde, care sunt a se convocã regulatu in totu anulu, éta cã acei controlori voru fi chiamati cu vreo doue dile inainte de sínodu si'si voru poté impliní chiamarea loru.

Dreptu aceea luandu de exemplu chiaru trecutulu administratiunei fonduriloru din óresi-cari diecese, dicemu cã ce a fostu va mai poté fi, si asia convingerea nóstra e cã: pentru câtu mai exact'a administrare a fundatiuniloru diecesane este de lipsa si de doritu instituirea unui exactoratu mixtu, alu carui dreptu si datorintia ar fi a cercã trecutulu si a ascurã dupa potintia viitoriulu a celor fundatiuni.

Nr. 449/1882.

Processu verbalu

alu comitetulu asociatiunei transilvane, pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu, luat in siedinti'a dela 14 Novembre st. n. 1882.

Presidiu: Jacobu Bologna, vice-presiedinte. Membri presenti: P. Dunca, Davidu br. Ursu, E. Macelariu, J. Popescu, B. P. Harsianu, P. Cosma, J. St. Siulutiu, Dr. Il. Puscaru, J. V. Russu, V. Romanu, G. Baritiu. Eug. Brote, D. Comsi'a. Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

173. Presidiulu aduce la cunoscinti'a, cã din motivulu, cã la cererea candidatulu de professoru B.

Sangiorsanu, care a competitat pentru stipendiul de 200 fl. conferit în ședința de la 11 Noiembrie p. 171, și a fostu acludata declaratiunea în scris și separata despre aceea, că n'are altu stipendiu, — a crediutu de lipsa a cere informatiuni în această afacere, dela direcțiunea despartimentului Naseudu.

La telegram'a sa, direcțiunea a respunsu imediatu totu prin telegramu că, candidatul de professoru Sangiorsanu a avutu și după absolvirea cursului de 3 ani dela universitate, înca 2 ani stipendiu, dar că de presentu nu-lu mai folosesc. (Nr. exh. 454/1882.)

— Servesce spre sciintia.

174. Secretariulu alu II-lea continua raportulu despre conferirea stipendiilor și ajutorieloru, intreruptu în ședința de la 11 Noiembrie.

La concursulu scrisu din ședința de la 14 Septembrie a. c. sub p. IX pentru unu stipendiu à 60 fl. pe anu, din fundatiunea comitatului „Doboc'a” menitu pentru studenti de gimnasiu din comitatulu de odiniora alu Dobocei, — au intratu 10 petitiuni. (Nr. exh. 345 a) b) 355, 382, 385, 405, 408, 409, 425/1882.)

Avendu în vedere clas'a în care se afla petentulu, atestatele produse pentru dovedirea progressului și seraci'a lui

— Comitétulu confere stipendiulu de 60 fl. v. a. pe anu, asia d'ora de 80 fl. până la 31 Decembre 1883, tinerulu Joanu Barsanu din Sieu-Cristuru, comitatulu Doboc'a elevu în a VII-a gimnasiala în Naseudu.

175. La concursulu scrisu din aceeași ședința sub p. X pentru 4 ajutoire à 25 fl. v. a. menite sodaliloru ce sunt în stare a se face maestri, au intratu 19 petitiuni. (Nr. exh. 321, 323, 333, 335, 351, 354, 368, 395, 403, 404, 406, 413, 418, 422, 428, 430, 433/1882.)

Avendu în vedere meseri'a și locul unde profesia această meserie, destoinici'a dovedita prin atestatu dela corporatiunea respectiva industrială și locul născerei petentiloru.

— Ajutoirele de câte 25 fl. v. a. se conferu lui:

1. Precupu Tom'a, din Fofeldea, sodalu de pantofariu în Sibiu.

2. Costea Joanu, din Orasie, calfa de curelariu în Sibiu.

3. Vladu Stefanu, din Sibiu, sodalu de cismarie în Sibiu.

4. Stoica Joanu, din Siura-mica, sodalu de mesariu și de masineria agricolă în Sibiu.

176. La concursulu esmisu din aceeași ședința sub același punctu, pentru 8 ajutoire à 12 fl. 50 cr. menite pentru invetiacei de meserie, au intratu 27 cereri, dintre cari 3 după expirarea termenului. (Nr. exh. 326, 327, 330, 334, 339, 340, 359, 362, 364, 365, 366, 367, 369, 399, 411, 412, 414, 417, 419, 420, 421, 429, 434, 441, 442, 444/1882.)

Purcediendu în aceleași puncte de vedere că și la impartirea ajutorieloru pentru sodali, și avendu cu deosebire privire și la contractele încheiate cu maestrii, la care invetiacei sunt primiti.

— Cele 8 ajutoire de 12 fl. 50 cr. se conferu lui:

1. Scurtu Joanu, din Elöpatak, tipografu în Sibiu.*)

2. Baltiesiu Samuila, din Ocn'a-Sibiului, pantofariu în Sibiu.

3. Dobranu Nicolae, din Bendorfu, cismariu în Sibiu.

4. Aftenie Teodoru din Siura-mare, cismariu în Sibiu.

5. Russu Mihailu, din S.-Mihailu de josu, templariu în Turd'a.

6. Amosu Ladislau, din Benicu, fauru în Blasiu.

7. Nyilka Joanu, din Hasifaleu, templariu în Elisabetopole.

8. Forasiu Mihaiu, din Vati'a de josu, mesariu în Orasie.

Sibiu d. u. s.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede dloru: Dunca, Macelariu, Harsianu.

Jac. Bologa m. p., Dr. D. P. Barcianu m. p.,
v.-pres. secretariu alu II-lea.

S'au cetitu și verificatu. Sibiu, 20 Noiembrie 1882.

P. Dunca m. p., E. Macelariu m. p., B. P. Harsianu m. p.

Sciri diverse.

— (Reuniunea romană de lectură în Temisiórá.) În Dominic'a din 3 Decembre a. c. a datu urmatoriele productiuni: 1. „Despre ceremonialulu audientiei la Maiestatea Sa imperatulu și Regele”, prelegere după propria s'a esperintiă de dlu P. Oprisiu. 2. „Despre stricatiunea vinarsului séu rachiei”, prelegere umoristica de dlu G. Ardelean. 3. „Despre literatur'a romană er'a lui Sincai”, prelegere de dlu Tieglea.

4. „Lupt'a pentru dreptu”, prelegere de dlu P. Rotariu.

5. „Stéu'a Romaniei” poesia de Gr. H. Granda, declamata de dsióra Carolin'a Ignea. 6. „Dorintia” și „In maiu te dai pe plaiu” cântate de corulu mixtu, sub conducerea dlui G. Ardeleanu.

În Dominic'a din 10 Decembre a. c.: 1. „Domnulu Tudoru” musica de G. Brateanu, cântata solo de G. Traila, acompaniatu pe pianu de dsióra E. Lungu.

2. „Omulu frumosu” poesia de Andreiu Muresianu declamata de dsióra Carolin'a Ignea. 3. „Omulu frumosu” parodia de Julianu Grozescu, declamata de dsióra Persid'a Regepu.

4. „Dorintia” cântata solo de dsióra Emilia Milosavu acompaniată pe

*) Orfanu de tatasi de mama, mortu în coler'a din urma.

pianu de dsióra Emilia Lungu. 5. Prelegere din cronologia de „Teori'a timpului” de G. Traila.

Jun'a reuniune își urmédia calea apucată, dându semne invederate despre scopulu culturalu la care întesce. Dorere numai, că abia a datu semnu de vietiă și și începura venturi reci a-i amenintia vieti'a. S'a aflatu în Temisiórá direcțiune dela cutare oficiolatu de statu, că se spuna subalterniloru sei, prin cerculariu oficiosu, că nu-i vine la socotéla participarea loru la reuniunea romanésca de lectură, din care cauza, multi dintre densii, pricependu acestu degetu amenintatoriu, și sciindu ce usioru se afla nodu în papura pentru dislocari și destituiri, s'au retrasu spre marea mahnire a reuniunei. Acea procedura a direcțiunei e ridicula, căci se pôte pune întrebarea: Dóra nici se convina Romanu cu Romanu? Dóra nici la biserică romanésca se nu mai amble? Căci și acolo se predica și se cântă romanesc? La atari consecințe devenim după apucaturele observate*). De trei ori dorere! că această lovitura este îndreptată mai alesu contra bravului secretariu dela telegrafu și conducătoriulu acestei reuniuni, dlui P. Oprisiu. T.

Bibliografia.

— Abonamentu nou cu pretiu redusu se deschide la diariulu nostru pre cursulu anului 1883, „Amiculu Familiei” va aparé regulatu la $\frac{1}{13}$ și $\frac{15}{27}$ di a fie-carei lune în numeri de $2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ côle și va costa pre anulu întregu numai 4 fl., pre $\frac{1}{2}$ anu 2 fl., pre $\frac{1}{4}$ anu 1 fl. val. austr. Abonantii pre anulu întregu, și aceia cari voru trimite pretiulu de prenumeratiune în rate de câte 1 fl. — voru primi că premia de totu gratis dône portrete fórte frumoșe, în cari se va reprezentá M. S. Regín'a Romaniei în vestminte tieranesci într'unulu torcându, éra în celu-alaltu tieséndu la resbioiulu întocmitu după indegetarile ale Insa-si M. Sale.

Vomu publica totu soiulu de articli de instructiune și asia pre lângă aceea că vomu cultiva cu predilectiune beletristic'a și lectur'a distractivă: publicandu numerose novele originale (din cari un'a premiata cu 100 franci se va începe chiaru în nrulu 1) romane, schite, aventuri, escursiuni, poesii (din cari un'a premiata cu 50 franci va esi în unulu din cei d'ântaiu numeri), sentințe alese, glume, satire etc. — vomu pune mare pondu și pre studiile socială, literarie și sciintifice: publicându urmarea interesantulu studiu alu savantulu prof. universitariu și membru alu academiei rom. d. Dr. Gregoriu Silasi „Renasceră limbei romanesci în vorbire și scriere”, mai departe studia despre casatoria și casatori'a la Romani, apoi studia de educatiunea în familia, de economi'a domestică și de igienă și medicin'a populară s. a. s. a. Abonantii noi la cerere proprie voru primi gratis înca și portretele M. S. Regele și Regín'a Romaniei, date că premia în anulu acesta.

Asemenea invitam la abonamentu pre diariule: — „Cartile saténului Romanu”. Va esi în fie-care luna câte o carte baremi de un'a cōla, și va publica totu soiulu de articli ce potu servi poporulu romanu spre invetiatura și petrecere.

Pretiulu de prenumeratiune pre anulu întregu e numai 1 fl. v. a. — pentru Romani'a și strainatate 3 franci — lei, platibili și în timbre postală. Abonantii voru primi de totu gratis portretulu distinsulu nostru publicistu Georgiu Baritiu și alu lui Avramu Jancu, care din urma numai pentru aceea nu s'a potutu da în anulu 1882 pentru-că, după multe amblari și chieftueli, abia în dilele trecute amu potutu se ne castigam unu portretu bine nimeritu alu densusulu.

— „Preotulu Romanu.” Va esi în I-a și 16-a di a fie-carei lune, și va publica totu soiulu de articli din sfer'a bisericésca, scolastica și literaria — de interessu în prim'a lineă pentru clerulu romanu. — Mai alesu atragemu atentiunea clerulu ruralu asupra predicatorulu publicande în acestu anu.

Pretiulu pre anu e 4 fl., pre $\frac{1}{2}$ anu 2 fl., $\frac{1}{4}$ anu 1 fl. — pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei. Abonantii pre anulu întregu voru primi că premiu de totu gratis portretulu distinsulu nostru filologu și istoricu Timoteiu Cipariu.

Abonantii noi, la cerere proprie, voru primi asemenea de totu gratis și portretulu Esc. Sale dlui Dr. Joanu Vancea de Butésa, arhiepiscopu și metropolitulu de Alb'a-Jul'i'a Fagarasiu, datu că premiu în anulu acesta.

Tôte trei diariuale acestea — cu tôte patru și pentru abonantii noi cu tôte optu portretele de premiu de odata abonate costau numai 8 fl. pre $\frac{1}{2}$ anu 4 fl.

Colectantii voru primi gratis totu alu 5-lea esemplariu în natura ori în bani.

➔ Editiunea II din memorialulu celor 153 delegati, amplificata cu actele conferentiei și cu o recapitulare a criticelor presei straine, va fi gat'a câtu mai iute și se va trimite la toti domni cãti se voru aboná.

*) Prea adevératu, și dacă nu vomu tinea toti romanii umeru la umeru, solidari că otfelulu, vomu ajunge că pe functionarii de nationalitatea nóstra se 'i oprésca și dela biseric'a religiunei loru. Publicati și dv. în tóta lumea batjocuri de natur'a acestora. Urmariti cu cea mai încordata luare aminte totu ce se întâmplă împregiurulu dv. Observati mai de aprópe, la ce góna e luatu episcopulu Victoru dela Lugosiu, numai căci a tinutu și preas. sa la alegerea lui Simonescu de v.-comite. Mai vedeti ce dice tiranulu „P. Napló” din 15 Decembre înca și despre seminariele romanesci. Dara fiti tari în credința. Tirani'a își va sparge ea însăși capulu. R.

Preturile cerealeloru

și altoru obiecte de traiu au fostu la

15 Decembre st. n. în Sibiu:

Grâu, după cvalitati	1	hectolitr	fl. 5 80—6 60
Grâu, amestecat	1	„	„ 4 60—5 40
Secara	1	„	„ 4 20—4 60
Papusiou	1	„	„ 4 —4 40
Ordiu	1	„	„ 4 —4 40
Ovesu	1	„	„ 1 90—2 30
Cartofi	1	„	„ 1 40—1 60
Mazare	1	„	„ 8. 10—
Linte	1	„	„ 10.—11—
Fasole	1	„	„ 5 50—6 50
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	„ 85.—90.—
Untura (unsóre topita)	50	„	„ 76—78
Carne de vita	1	„	„ 1 42—44
Oua de 10			„ —30

Se cauta unu june romanu agronomu absolutu, pentru timpulu dela 1 Ianuariu 1883. A se adresa la Nicolau Sándor în Ord'a de josu, post'a Alba-Jul'i'a (Gy.-Fehérvár).

(132) 3—3

Scrisuri fonciare de 6%₀ ale institutului de credit și de economii „Albina” în Sibiu.

Aceste scrisuri fonciare notate la bursa din Budapest'a aducă 6% interese și oferu siguranți'a cea mai mare, fiindu coperite:

1. Prin hipoteca întreita, care întrece siguranți'a pupilară usitata și care în partea ei cea mai mare stă din mosii (realitati de câmpu.) Conformu legei, aceste ipotēce sersescu exclusiv pentru asigurarea detentoriloru (posesoriloru) de scrisuri fonciare, ceea ce se face evidentu în cartea funduara la fiacare intabulare.
2. Prin unu fondu de garantia prescisu prin lege de 200,000 fl. elocatu în efecte publice sigure.
3. Prin tóta cealalta avere a institutului.

Cuponii de interese se platescu fara de nici o subtragere la semestru, în 1 Aprile și 1 Octob. a fiacarui anu la cass'a institutului în Sibiu, la filial'a institutului în Brașiovu și la „Banc'a Comercială Ungară” în Budapest'a. În tôte aceste locuri se dau și împrumuturi pe scrisurile fonciare ale institutului până la 90% a valórei lor de cursu, cu 7% interese la anu. Scrisurile fonciare se rescumpera în întrég'a lor valóre nominală celu multu în 20 ani prin tragere la sorti, în totu anulu în lun'a Septembrie. Ele se afla de vendiare în cursulu dilei și la

J. P. Kabdebo,
bancarulu în Sibiu.

(130) 4—4

Citindu se te miri!

Spre a preveni din capulu loculu ori-ce neincredere, eu me obligu în publicu, că se iau înapoi tôte în pretiulu ce am ficsatu, dacă vedindu-le nu voru placea și mi se voru remitte îndata.

O fabrică anglo-britanică de obiecte de argintu a reusitu în fine, că se invente unu metalu ce sémenea cu argintulu și suna prea frumosu, și nici-odata nu se înnegresce. Trimitiundu-se înainte sum'a de 7 fl. 60 cri, sau o parte din aceea, éra restulu prin rambursa la primirea marfei, va avea pe acelu pretiu:

6 cutite și 6 furculitē, 6 linguri de mancatu, 6 linguritie de cafea, 1 lingura de scosu supă, 1 lingura de lapte, 2 fesnice, 6 pachara pentru óua, 1 tava (tatia) frumósa din bronz auriu, 1 pachetu pulbere de curatitu.

Din obiectele susu numite se vendu și separatu, la care câte voiesca și cerendu-se, se arata pretiurile din urma. Aparatele mele de mancare trebeu se aiba sunetulu argintulu, nu alu plumbulu, ceea ce se pôte cunoșce comparandu marfa mea cu ale altora.

Orológe regulate.

Remontoir-cilindru de argintu sau remontoir-savonet câte 13 fl.; oroloiu cilindru cu sticla lata fl. 9.

Lantiri de orológe din auru-talmi, cu cãrlige prea frumoșe, care nu se potu distinge de auru curatu, piese de luesu, care nu se înnegrescu nici-odata, câte 2 fl.

Clopotiele de masa câte 1 fl. 50, din bronz auriu, ornamente frumosu pentru ori-ce masa, à 6 fl.

Orológe cu lustru, în rame rotunde totnodata cu desteptatoriu, împregiuru cu bronz auriu, 3 fl. 50 cri.

Orológe americane cu desteptatoriu, à 6 fl.

Orológe cu figure comice à 2 fl. 50 cri.

Ori-ce obiecte din acestea se repara gratis, platindu-se numai tax'a transportulu (porto).

(131) 4—4

Adolf Loevit.

Comerciu de importu și exportu.

Vien'a, II. Nr. 20 Kaiser Josefstrasse Nr. 20.

Editoru și redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.